

HƏQİQƏTSƏN, ƏFSANƏSƏN...

ƏLİ RZA XƏLƏFLİ

CANIM, HEY...

Neçə dərdə dözümlə dağ oldum,
Ağrı yükü çəkə-çəkə, canım, hey.
Söz sarayı qura-qura ucaldım,
Varlığımın çökə-çökə, canım, hey.

İnsanlıq tarla bildim, dən səpdim,
Aranına... ya dağına... tən səpdim,
Əyri dildən, pis üzlərdən gen səpdim,
Öz canımı əkə-əkə, canım, hey.

Qaranlıqdan işıq tapdım... kimlərə?
Qurd ağzından qismət qapdım... kimlərə?
Sınam üstə oda yaptım... kimlərə?
Sökülürdüm tikə-tikə, canım, hey.

Bir yol idim, öz içimdən gedildim,
Anlamadı dil bilənlər nə dildim?!
Sırtlanların tamahında didildim,
Parça-parça, tikə-tikə, canım, hey.

Min Xələfli yığışa ha, gələ ha,
Neyləyəcək fələk özü gülə ha;
İndi yolum haynadır belə ha,
Danışdırm yekə-yekə, canım, hey.

YOL ÜSTÜ DÜŞÜNCƏLƏR

(Yadulla Ağazadəyə)

Ay dostum, könlümdə sözün gül açır,
Hər gül də eşiqinə aşiq gətirir.
Sənin gözlərdən günəş nur saçır,
Sözələrin qəlbimə işiq gətirir.

"Bu dünya məndən də ötübdü daha",
Bilmirəm nə deyim bunu deyənə?..
İnamla deyirəm özüm sabaha,
Gələcəmə dünyaya sözümlə yənə.

Mənim həyat eşqim, yaşamaq arzum,
Sevgimlə yaşayır duyğularımnda.
Qövsü-qüzeh üstə yeriyən sözümlə,
Bir gün çiçək açar ruh diyarımda.

Məni ruhumda gör, yazımda ara,
Sənin həssas qəlbin ruhumu duyar.
Günümün rəngi də ya ağ, ya qara,
Ömür kitabımı bəxtim oxuyar.

Baxıram ömrümün üfiqlərinə,
Neçə şıltaq arzu güllər, əylənir.
Baxmır istəyimə zaman, qərinə,
Gileyli duyğular səssiz söylənir.

Əziz qardaş oğlu, Əli Rza Xələfli! Sənin mənə həmişə əmi deməyinə görə ərkləndim.
Hətta bir şeirində mənə misralara düzmüsan. Bu da bizim bir-birimizə ehtiramımızdan irəli gəlir. Qəlblərimizə körpü salan da XVI əsr aşiq sənətinin zirvəsi sayılan böyük el sənətkarı Dirili Qurbanidi. Vaxtilə mən Cəbrayılın Dirili kəndindəki Mazannənə qəbiristanlığında bu sinədəftərin məzarını tapmışam, ziyarət edərək ona məqalə həsr etmişəm.

Düşünürəm. Sən kamal dəryasısan. Ensiklopedik biliyə, geniş erudisiyaya, güclü məntiqə, dərin mülahizə qabiliyyətinə malik bənzərsiz yazarsan. Çox yaxşı, çox pakizə. Bunlar aydındır. Hamının bildiyidir. Lakin mən düşünürəm ki, daha üstünsən: ağılasıqmaz, xəyalagəlməz möcüzəsən. Həqiqətdən qanadlanan əfsanəsən, nağıllar aləmisən.

İstiqlalın, vətəncanlısan. Qəlbin tərtəmiz, dupduru, ürəyin özündən böyükdü. Dərin məzmunlu, ibrətamız, heyrətamız yazılarının özündən ağırdu. Mənə belə gəlir ki, hamısı göydən göndərilən Tanrı payıdı, vəhydən sinənə qonanlardı.

Gözlərin nurlu, işıqlı, ürəyin hünərli, tərərli, qələmin iti olsun. Yaşa, yaz, yarat, bizləri mənən daha da zənginləşdir. Əsərlərinlə xalqımızın adət-ənənəsinə, inamına, istəyinə şam-çıraq tut. Qoy insanlar düşünsünlər, həqiqətsən, əfsanəsən.

Dərin hörmətlə, ehtiramla:

Teymur BÜNYADOV,

akademik

"Kredo" N44(754), 14 dekabr 2013-cü i

Deyirəm nə vaxtsa həsrətə dolsan,
Nəmli gözlərini xatirənlə sil.
Bir payız yurduna yolunu salsan,
Məni xəzan altda, yaxınlıqda bil.

Ay dostum, bilirsən, kiməm nəçiyəm,
Məni yaxşı bilən çətin tapılar.
Hələ ki dünyada kirayəçiyəm,
Bir gün könüllərdə evim yapılar.

BİR SƏHƏR KÜLƏYİ (Zabil və Zahid üçün)

Dostum , muğam oxu şeir dilində,
Könlüm Qarabağa səfər eyilən...
Diri dağlarında həsrət əlində
Gözləyən vüsala xəbər əyləsin

Səs gəldi, dinlədim... yanan misralar.
Təbrizə uzanan yoldan danışdı...
Xüdaforin üstə sızlar yaralar,
Babəkədən üzülmüş qoldan danışdı ..

Dərisi soyulan Mənsur Həllacın
Səsinə sözlərə yığılırdı şair...
Arazda su olan dərdin , illacın
Ahnını ruhunda boğmuşdu şair...

Könlümə bir səhər küləyi gəldi..
Şairin qanadlı duyğularında
Sözüm dilə gəldi, sevindi , güldü
Şahanə taxt qurdu dost baharında...

DURNALANAN DİLƏKLƏR (Kamil Vəli Nərimanoğluna)

Əziz dostum, sözümlə qanad bağlayar,
Durnalanan Ərzuruma... qatar hey...
Qarabağdan bir ah gəlsə payına,
Göy üzündən lələk lələk atar hey....

Bilirəm ki, sən dilisən hər türkün,
Varlığında nəfəsi var nər türkün...
Damarında qanı donsa or türkün
Yatağanı öz qınında yatar hey...

Harda olsan Vətən eşqi , andısan,
Hər sözümlə varlığımın andı san...
Pörşələndi dilim, ağzım, yandı san,
Dönükləri Vətən ahı tutar hey...

Tanrı çəkər hər sınağa mərdini,
Zəri üstə açıq qoyar nərdini...
Ağrıya bax, Araza de dərdini,
Novruzacan gəlmiş mənə çatar hey...

Ağrı çəkir nisgülimin yaddaşı,
Daş da ağlar ayrı düşsə qardaşı...
Göyməsə ümidinin göy daşı,
Xələfli də göz yaşında batar hey....

YERİN ULDUZU GETDİ (Qənirənin vaxtsız ölümünə elegiya)

Bir acı xəbər gəldi, öldə qələm titrədi,
Misralar qara geydi, yazmadım yazı getdi.
Əhdində, inamında Təbriz, Borçalı vardı,
Yurdun Dərbəndi getdi, bir Qarayazı getdi.

Ümidlər göyərirdi payızından, yazından,
Haqqa nizam gəlirdi doğru-düz tarazından,
Bülbüllər səs almışdı onun xoş avazından,
Millətin şirin dili, söhbəti, sözü getdi.

Simsarlıqda hər kəsə könül evi, him idi,
Bir dərdlinin qəlbində ürək teli sim idi:
Arxasızə dayaqdı, kimsəsizə kim idi,
İnsana məhəbbətin, sevginin nazı getdi.

İçində böyümüşdü haqq uğrunda savaşın,
Qəlbə döyüş meydanı, səngəri vətəndaşın;
Təskinliyi olarmı gözlərdən axan yaşın,
Elin doğma balası, qeyrətli qızı getdi.

Savalandan Diriyə karvan gəlsə, nə deyim,
Aveydən, Göyazəndən mehman gəlsə nə deyim;
Xüdaforin üstündə kəddər geyim, qəm yeyim
Könlümün evində dillənən sazı getdi.

Bir Qənirə adının qənirsizlik taleyi,
Onu vaxtsız ələdi - bu dövrənin küləyi:
Necə yazım qınayım əli qanlı fələyi,
Apardı arzularını... yanan murazı getdi.

Xələflinin qələmi ağladı öz vaxtına,
Ayrılığın acısı göynədi söz baxtına
Dünyaya can borcuyla vida dedi taxtına
Axdı göyün üzündən yerin ulduzu getdi.

*Əvvəlki 8-ci səhifədə***GƏL GEDƏK TANRI DAĞINA**

Ehey, Boz qurdum, hay ver, hardasan, yol üstə çıx,
Könlündən səda-səda, ürəyindən istə, çıx,
Qoşun bağla nəslindən, ara-sıra dəstə çıx,
Sənə hünər, dəyanət qızıl-gümüş, var da gəl,
Üzü Batıya doğru Gündoğardan var da gəl.

Bələdçim ol, yol göstər, dağ aşağı, dərə keçək,
Dağıtsın inadımız, bənd aşağı, bərə keçək,
Səninlə birgə gedək, yön tutaq, yöre keçək,
Muğam-muğam sellənsin, havalandın tar da gəl,
Könlüllər çiçək açsın, istəklənsin bar da gəl.

Qəlbində od qalansa, yanmazsan atəşlərə,
Uçarsan od içindən göy üzü günəşlərə,
Qəzəbin güc göstərə qansız, dəmir dişlərə,
Sırtı yoluq Boz qurdum, dumanları yar da gəl,
Yolunu kəsə bilməz tufan, boran, qar da gəl.

Bircə ulartın bəsdə, silkələsin dağları,
İnamına qaytarsın həsrətindən ağları,
Güllənsin Qarabağın gülü solmıyş bağları,
Paralansın, sevinəsin, üzü gülsün nar da gəl,
Açılan gül üstündə xəcil olsun xar da gəl.

Sənə peyman bağladım, könlümün yarı bildim,
Dünyamın tacı bildim, dövləti, varı bildim,
Ruhumun, varlığımın səddi, hasarı bildim,
İki cahan eşqinə ol könlümə yar da gəl,
Dodaqlarım çat verdi, qabar atdı bar da gəl.

Dayanma yol üstündə Turan bizi gözləyir,
Açılısın üzümüzə yolu, izi gözləyir,
Tanrı dağı Şuşanın odu, közü gözləyir,
Qoca Zərdüş qor versin, atəş də gəl, qar da gəl,
Dədə Qorqud, Manasdan doğru-düzü sor da gəl.

Açılıb Qarabağın üzünə təzə bahar,
Könlüllərdə yaz ola, ruhlarda gözə bahar,
Araz boyu gül dərə, yağını üzə bahar,
İnadları qırmağa gücünü yığ, zor da gəl,
Məzar-məzar oyaşsın ulu ruhda gor da gəl.

Xudafərin üstündə tarixin nəfəsi var,
Arazın sularında əcdadların səsi var,
Sən Türkün dayağın, bilsinlər kimsəsi var,
Zülmətləri dağıdan işığa dön, nur da gəl,
Dirini əvəz bilək - bir Musaya Tur da gəl.

Xələfli yaxşı bilir, sənsiz yolu açılmaz,
Qəddi, dizi bükülər, əli-qolu açılmaz,
Qəzadan xeyir gəlsin... qismət, qədər qaçılmaz,
Yollar səni yormasın, sən yolları yor da gəl,
Qəzəbinlə dağılsın hiylə, kələk, tor da gəl.

DƏRBƏNDİN BƏXT KİTABI

Misra-misra duyğular söz olsun, salam olsun,
Dilindən dildəşinə Dəmir Qapı Dərbəndin.
Əbədi sarsılmayan bir könül körpüsü var,
Soydaşdan soydaşına Dəmir Qapı Dərbəndin.

Yolun düşsə görərsən məhəbbəti mehri var,
Təmkinində daş səbri, Qoca Qafqaz təhri var.
Qonaq olsan bilərsən dadının nə sehri var,
Pulovuna, aşına Dəmir Qapı Dərbəndin.

Qəzanın qəderindən taleyi bəla tapdı,
Tanrı qəzəbə dolub bəxtini qara tapdı.
Qopmadı bircə çınqı - Nuhun tufanı qopdu,
Qaldı dünya başına Dəmir Qapı Dərbəndin.

Adı bəlli bir yolun - zamanın baş kitabı,
Həqiqətə varmazsan, oxusan çaş kitabı.
Qalasının divarı tarixin daş kitabı,
Başını qoy daşına Dəmir Qapı Dərbəndin.

Yağya sənə görə: - həddini bil, - söyləyir,
Adını addan salıb, dizi üstə əyləyir.
Zaman səcdəyə gəlir, tarix təzim əyləyir,
Yaddaşına, yaşına Dəmir Qapı Dərbəndin.

Qorxusu yox zamanın bəd əsən küləyindən,
Sevgisi kitab-kitab soraqı diləyindən...
Əbədi od daşıyan qəlbindən, ürəyindən,
Yolu var qardaşına, Dəmir Qapı Dərbəndin.

Ağrılar zaman - zaman dərdi közə gətirər,
Dağlardan yol əyləyər, bir gün düzə gətirər.
Xələflinin qələmi açar, sözə gətirər,
Sırrını sirdaşına Dəmir Qapı Dərbəndin.

DÖRDLÜKLƏR

Gözəllik bir çəməndir, gülü, lələsi sənə,
Ürəyin bir çıraqdır, yanır, haləsi sənə...
Doğma yurdun həsrəti yandırdı, yaxdı eli,
Nəki yanan gördümsə, gördüm naləsi sənə...

* * *

(namalum şairdən tərcümə)

Bu vəfasız dünyanı kam alan kimsəsi yox,
Ocağından, odundan yarıyan bir kəsi yox,
Qəlbə qəmsiz olana yarıyan nə deyəsən,
Nə bilmir adam nədi, nə adamlıq hissi yox.

ƏFSANƏDƏN BİR PARÇA

Cingir bulaq... kim içsə, bəla ondan sovuşar,
Həsrəti sona yetər, vüsalına qovuşar.

El dilində dolanır, yaddaşlarda yaşayır,
Əfsanənin özü də bir həqiqət daşıyır.

Balaca yaşıl vadi... çöl içində diridir,
Cingir bulaq Gəyəndə bir ümidgah yeridir.

Cingir bulaq torpaqdan damcı-damcı süzülür,
Torpağın göz yaşları inci-inci düzülür.

Qədim bir əfsanə var, Cingir bulaq suyundan,
Kim içsə kam alacaq istəyinin soyundan.

DƏVƏNİN DƏRDİ*(atamın xatirəsinə)*

Bu yerdə bir hikmət yeridi gəldi,
Gördüm ki, ölməyib - diridi gəldi.

Söyləmişdi atam - Əziz oğlu Zal
Ruhuna hörmətlə baş əyir xəyal.

Gözümün önündə dayanıb atam
Sanki daş yuxudan oyanıb atam.

Gəlib ki, mənimlə üz-üzə dursun
Sözümə nizamı, mizanı qursun.

Dedi ki, görürəm əllərin əsir,
Sən sözə əsirsən, söz sənə əsir?

Sözə arxalansan söz səndən qaçmaz
Sözə güvənməsən, sırrını açmaz.

Sözün meydanında sənə gər, dayan,
Sözü olmayanı olarmı sayan?

Qəlbini şam elə dönsün ölümə,
Əvvəl dilə gətir, sonra qələmə.

Sənə danışmışdım el hikmətini
Əzabkeş dəvənin hekayətini.

Yaddaşa tilov at, yadına gətir,
Danışsın hər kəlmə, dinsin hər sətir.

Qayıt o yerə ki, ...bir dəvə vardı
Ağlar gözlərindən qan-yaş axardı.

Atam gəldi-getdi, mənə söz qaldı
Sinəmin üstündə yanan köz qaldı.

Böyründə ağır yük, gözləri gıryan
Bir dəvə dayanıb halı pərişan.

Dəvənin dərдинə şərik olan yox,
Halına göz qoyub, qayğılanan yox.

Gəlir cərgə-cərgə atlar, qatırlar,
Yükləni tirmələr, şallar, yatırlar.

Kiminə pul gəlir, xeyir yağırdı,
Mayası batanın dərdi ağırdı.

Bazarda dolaşib, gününü sovan
Yanaşdı dəvəyə bir dəstə cavan.

Dedilər: - Ay dəvə, niyə qəmlisən,
Halın da birtəhər, gözü nəmlisən.

Aləmə bəllidir gücün, qüdrətin,
Karvanlar bəzəyi şanın, şöhrətin.

Dəvə səssiz-səssiz baxdı, dınmədi,
Başı tərpnəmədi, üzü dönmədi.

Əl çəkib getmədi cavanlar yenə
Tənəylə dedilər dərd, qəm yeyənə.

Bəlkə, bizi sayıb cavab verəsən
"Hikmət bağçasından güllər dərsən?"

Dağ üstən dağ basdı iynəli sözlər
Haraya düşdüsə yandırdı közlər.

Dəvə bir ah çəkdi, sonra da dedi
- Bitməyən qayğılar ömrümü yedi.

Sözü ucuz bilən cavanlar güldü,
Ucuz söz dolu tək yağdı, töküldü:

Axı hansı qayğı, söylə, görək bir
Dərd olub, qurd olub qəlbini didir?

Yəqin sahibin var, otun, suyun var,
Hərdən çal-çağırın, bəlkə, toyun var.

Bəlkə, sevgilindən ayrı düşmüşsən
Bəlkə, ona görə sayru düşmüşsən.

Əzabkeş dəvənin dərdi dilləndi,
Baxdı, nəzərləri yükə zilləndi:

Yanımdakı yükə yaxşı baxın siz,
Bir azdan belimdə görəcəksiniz.

Bu dəfə bir cavan üzə dirəndi,
Lap yaxına gəlib gözə dirəndi:

- Niyə boylanırdı uzağa gözün
Yük ki, yanımdadı, bilirsən özün.

Qəzəblə başını yellədi dəvə,
Gözlərindən yaş səllədi dəvə.

(Davamı 16-cı səhifədə)

K R E D O

№ 53-54 (1231-1232) 17 sentyabr 2024-cü il

(Əvvəl 9-cu səhifədə)

Daha bu sözlərə tablamadı o,
Özünü, sözünü toplamadı o.

İti nəzərlə ətrafı təpdi,
Şappır dodağından ağ köpük səpdi.

Sonra da boylandı üfüqə tərəf,
Sonuncu qızaran şəfqətə tərəf,

Dedi ağlınıza cila versəniz
Görənlər sevinər haqqı görəsəniz.

O uzaq dağlara güzər eyləyin,
Məni nə gözləyir, nəzər eyləyin.

O dar cığırları gərək keçim mən,
Əzabı, zilləti su tək içim mən.

Qollarım güclüdür, tab gətirərəm,
Mənzili tez kəsib, tez bitirərəm.

Sözü güləşdirmək deyəsən xoşdu
Cavan lovğa-lovğa danışdı, coşdu:

- Lap yaxşı - qayğın da qurtarar demək,
Əl çəkər yaxandan bu ağır əmək.

Tikanlı sözləri dınladı dəvə,
Ağrıyla, əzabla inlədi dəvə. .

Axır ki, təmkini yığdı əlinə
Gəldi son sözləri onun dilinə:

- Neçə ki, tamah var əzabım bitməz,
Bu yollar qurtarıb axıra yetməz.

Çətin ki, bəxtimin daşı əriyə
Mən də yüngüləyək dönəm geriyə.

Təzədən ağır yük vurular mənə
Ağzım həsrət qalar, çölə, çəmənə.

Sizə məsləhətim budur cavanlar,
Yetməz diləyinə günü solanlar.

Ancaq biləsiniz bir sağ ol deyəm
Görmədim, zəhməti, zilləti öyən.

Gərək zəhmət çəkən hörmətdə olsun.
Yoxsa ki, tənədə, töhmətdə olsun.

Nə ağır yük, nə yol qorxutmaz məni,
Yalanlar, yaltaqlar ovutmaz məni.

Olsaydı işimə bir qiymət verən
Vurmazdı dizimə hər məni görə.

Düşməzdi güvencim yenə qürurdan
Dizlərim taqətdən gözlərim nurdan.

Olsaydı arada Allahu görə
Yummazdı gözümlə günahı görə.

Mənim də könlümə işiq düşərdi
İnamım ox olub dağı deşərdi.

Deyərdim dünyada hələ nizam var
Deməzdim rüyada hələ nizam var.

Bu dikbaş cavan da düşsənsə əgər,
Boş-boş danışmaqdan yaqın əl çəkər.

Həmin dikbaş cavan bozardı, baxdı,
Sözün şilləsindən qızardı, baxdı.

Bəsirət gözüylə baxanlar bilər
Haqqın tərəzisi harda öyilər?

Bu yerdə hekayət qurtardı bitdi,
Atam xəyalımdan çəkilib getdi.

O vaxtdan bir haray ruhumda yaşar.
Bəzən sellər kimi çağlayıb daşar.

Çağırar üreyim, nədir o haray?
Başımın üstündə yanar Günəş, Ay.

Həqiqət Günəşdi - işığı sönməz.
Sədaqət aşığı bir Aydır dönməz.

Həqiqət sədaqət zamanın səsi -
Yaxşının, yamanın, gümanın səsi.

Hardadı bir gələ, özünü görə,
Hökmünü göstərə sözünü görə.

Bəlkə bir əlyətməz ündə qaralıb,
Bəlkə də girovdur - solub, saralıb.

Gəzirəm o səsi, hər sözdə, ündə,
Gəzirəm el içi toyda, düyündə.

Axtardım axşamda, gözdim səhərdə
Boğazda qurumuş bir lal qəhərdə.

Bir az sevincdə var, bir az kədərdə,
Bir az varlıqdadı, bir az hədərdə.

Bir az sənənlədi, bir az mənimlə
Bir az mərhəmətlə, bir az qənimlə.

Həqiqət dağılıb zərərlər olub
Dadı xəhər olub, sifəti solub.

Sevgiyə, nifrətə paylanıb, gördüm,
Bölünüb min yerə saylanıb, gördüm